

سیرتاریخی محامل آیین وادسی مدنی در ایران
و دورنمای آن

مؤلف

دکتر علی رفیعی

سرشناسه : رفیعی، علی
 عنوان و نام پدیدآورنده : سیر تاریخی تکامل آیین دادرسی مدنی در ایران و دورنمای آن/مؤلف علی رفیعی
 مشخصات نشر : مازندران: اشرف البلاد، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری : ۴۹۰ص، وزیری
 ۲۳۰۰۰ تومان : شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۱۲-۰۷-۱

وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 موضوع : آیین دادرسی مدنی_ایران
 موضوع : قانون مدنی _ ایران
 رده بندی کنگر : ۱۳۹۴ س ۹/۷ ر ۱۷۱۰/۷ KMH
 رده بندی دیویی : ۳۴۷/۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۹۳۰۵۴

انتشارات اشرف البلاد
 Publication Ashraf
 Albalad
 شابک ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۱۲-۰۷-۱
 ISBN 978-600-7612-07-1

نام کتاب

سیر تاریخی تکامل آیین دادرسی مدنی در ایران
 و دورنمای آن

نویسنده: دکتر علی رفیعی
 قطع: وزیری
 نوبت چاپ: اول ۹۴
 طرح روی جلد: مصطفی نجفی هزارجریبی
 صفحه آرای: مهدیه چراغچی
 تیراژ: ۱۰۰۰
 ناشر: انتشارات اشرف البلاد
 صفحه: ۴۹۰

«حق چاپ محفوظ و مخصوص مؤلف می باشد»

قیمت: ۲۳۰۰۰ تومان

فصل اول

موضوع تحقیق و دوره بندی تشکل

آئین دادرسی مدنی در ایران

۱۷	الف - تعریف، بیده و محتوای آئین دادرسی مدنی
۱۷	بند نخست - تعریف آیین دادرسی مدنی
۲۱	بند دوم - فایده‌ی آیین دادرسی مدنی
۲۲	بند سوم - محتوای آیین دادرسی مدنی
۲۵	باب اول: موضوع تحقیق و موضوع بحث آئین دادرسی مدنی در ایران
۲۵	مبحث نخست - مفهوم دعوا
۲۶	بند نخست - مفهوم اخص دعوا
۲۷	بند دوم - مفهوم اعم دعوا
۲۷	بند سوم - دعوا
۲۹	مبحث دوم - انتقال دعوا
۲۹	گفتار نخست - انتقال دعوا
۲۹	مبحث سوم - شرایط اقامه‌ی دعوا
۳۱	مبحث چهارم - سمت
۳۲	مبحث پنجم - اهلیت قانونی
۳۴	مبحث ششم - انواع دعاوی
۳۴	گفتار نخست - دعاوی عینی
۳۵	گفتار دوم - دعاوی شخصی

۳۵	گفتار سوم - فایده‌ی تفکیک دعاوی به عینی و شخصی
۳۶	گفتار چهارم - دعاوی مختلط
۳۶	مبحث هفتم - دعاوی منقول و غیرمنقول
۳۶	گفتار نخست - دعاوی منقول
۳۷	گفتار دوم - دعاوی غیرمنقول
۳۷	مبحث هشتم - دعاوی مالکیت و تصرف
۳۷	گفتار نخست - انحصار تفکیک دعاوی مالکیت و تصرف به اموال غیرمنقول
۳۸	گفتار دوم - دعاوی مالکیت
۳۹	گفتار سوم - دعاوی تصرف
۴۰	باب دوم: دوره‌بندی تاریخی سبیل آئین دادرسی مدنی در ایران
۴۰	مبحث نخست - مفهوم دادرسی
۴۱	مبحث دوم - جلسه‌ی دادرسی تعیین و تشکیل آن
۴۱	گفتار نخست - تقدیم و ارجاع دادخواست
۴۴	گفتار دوم - جلسه‌ی دادرسی
۴۴	بند نخست - مفهوم جلسه‌ی دادرسی
۴۵	بند دوم - اقسام جلسه‌ی دادرسی

فصل دوم

تشکیل مفهوم و پدیده‌های عمومی و کلی

در قانون آئین دادرسی مدنی

۴۹	باب اول: مفهوم‌های اساسی و تشکیل این پدیده‌ها در قانونگذاری
۵۲	مبحث نخست - صلاحیت ذاتی
۵۲	گفتار نخست - قواعد صلاحیت ذاتی مراجع حقوقی
۵۲	بند نخست - صنف مرجع
۵۳	بند دوم - نوع مرجع

۵۴	بند سوم - درجه‌ی مرجع
۵۵	گفتار دوم - شیوه‌ی اعمال قواعد صلاحیت ذاتی
۵۶	مبحث دوم - صلاحیت نسبی
۵۶	گفتار اول - مفهوم صلاحیت نسبی (محلی)
۵۷	گفتار دوم - قواعد صلاحیت نسبی (محلی)
۵۷	بند نخست - اصل صلاحیت دادگاه محل اقامت خوانده
۵۷	الف - توجیه برقراری اصل
۵۸	ب - اجرای اصل
۵۸	بند دوم - اجرای اصل به اشخاص حقیقی
۵۸	الف - اقامتگاه حقیقی
۵۸	ب - اقامتگاه انتخابی
۵۹	بند سوم - اجرای اصل به اشخاص حقوقی
۶۰	بند چهارم - اجرای اصل به اشخاص فاقد اقامتگاه مشخص ندارند
۶۲	مبحث سوم - انتخاب دادگاه صالح
۶۴	مبحث چهارم - اختلاف در صلاحیت و مراجع حل اختلاف
۶۵	گفتار نخست - تشخیص صلاحیت
۶۵	بند نخست - مرجع تشخیص صلاحیت
۶۵	بند دوم - مناطق صلاحیت
۶۶	گفتار دوم - مفهوم اختلاف در صلاحیت و انواع آن
۶۶	بند نخست - مفهوم اختلاف در صلاحیت
۶۷	بند دوم - انواع اختلاف در صلاحیت و ترتیب حل آن
۶۷	الف - اختلاف نفیی در صلاحیت و ترتیب حل آن
۶۷	ب - اختلاف اثباتی در صلاحیت و ترتیب حل آن
۶۸	مبحث پنجم - مراجع حل اختلاف در صلاحیت
۶۸	گفتار نخست - مواردی که دیوان عالی کشور حل اختلاف می‌نماید
۶۸	بند نخست - اختلاف در صلاحیت بین دادگاه‌های حوزه‌ی قضایی دو استان

- الف - دادگاه‌های هم‌عرض ۶۸
- ب - دادگاه‌های مختلف و با غیرهم‌عرض ۶۹
- بند دوم - اختلاف در صلاحیت بین دادگاه‌های مختلف ۶۹
- از حوزه‌ی قضایی یک استان ۶۹
- بند سوم - اختلاف در صلاحیت بین دیوان عالی کشور و دادگاه تجدیدنظر استان ۶۹
- بند چهارم - اختلاف در صلاحیت بین دیوان عدالت اداری و محاکم دادگستری ۷۰
- گفتار دوم - رازدی که دیوان عالی کشور مرجع صالح را تعیین می‌نماید ۷۰
- گفتار سوم - مواردی که دادگاه تجدیدنظر استان حل اختلاف می‌نماید ۷۱
- بند نخست - اختلاف در صلاحیت بین دادگاه‌های هم‌عرض حوزه‌ی قضایی استان ۷۱
- بند دوم - اختلاف در صلاحیت بین دادگاه‌های تجدیدنظر استان ۷۱
- باب دوم: تشکیل مقامات قضایی طبق قانون آیین دادرسی مدنی ۷۳
- مبحث نخست: مراجع و تشکیل مقامات قضایی ۷۳
- گفتار نخست - مراجع عمومی و صلاحیت آن‌ها ۷۵
- بند نخست - دادگاه‌های نخستین و صلاحیت آن‌ها ۷۶
- بند دوم - دادگاه عمومی حقوقی ۷۷
- بند سوم - دادگاه خانواده، سازمان، صلاحیت و آیین دادرسی آن ۷۸
- گفتار دوم - دادگاه تجدیدنظر استان و صلاحیت آن ۸۵
- مبحث دوم - دیوان عالی کشور ۸۶
- گفتار نخست - منشأ تاریخی دیوان عالی کشور ۸۶
- گفتار دوم - سازمان دیوان عالی کشور ۸۷
- بند نخست - قسمت شعب و هیأت عمومی ۸۸
- بند دوم - دادرسی کل دیوان عالی کشور ۹۲
- گفتار سوم - وظایف دیوان عالی کشور ۹۳

۹۳	بند نخست - نظارت بر اجرای صحیح قوانین در محاکم
۹۴	بند دوم - ایجاد وحدت رویه قضایی
۹۴	بند سوم - سایر وظایف دیوان عالی کشور
۹۷	مبحث سوم - دادسرا
۹۷	گفتار نخست - منشأ تاریخی
۹۹	گفتار دوم - وظایف دادسرا
۹۹	بند نخست - اختیارات و وظایف دادسرا در امور جزایی
۱۰۰	بند دوم - اختیارات و وظایف دادسرا در امور غیر جزایی

فصل سوم

باب مرافعه مدنی طبق قانون گذاری

دو ماده ای آیین دادرسی مدنی در ایران

۱۰۵	بخش نخست - اقامه دعوا، دادرسی و تصمیمات (اعمال) دادگاه ها
۱۰۶	مبحث نخست - دادخواست و شرایط آن
۱۰۶	گفتار نخست - دادخواست، انواع و اصطلاحات مشابه آن
۱۰۶	بند نخست - مفهوم دادخواست
۱۰۷	بند دوم - انواع دادخواست
۱۰۹	گفتار دوم - شرایط دادخواست و ضمانت اجرای آن
۱۱۰	بند نخست - شرایطی که ضمانت اجرای آن ها تعیین نگردیده است
۱۱۲	بند دوم - شرایطی که ضمانت اجرای آن ها رد فوری دادخواست
۱۱۳	بند سوم - شرایطی که ضمانت اجرای آن ها توقیف دادخواست است
۱۲۰	باب اول: مرافعه مدنی و طرز برگزاری آن
۱۲۰	مبحث اول - تعریف دعوی یا مرافعه
۱۲۱	مبحث دوم - شرایط لازم برای اقامه دعوی
۱۲۶	باب دوم: طرف های اشتراکچی ها یا اصحاب دعوا

۱۲۶	مبحث نخست - خواهان و خواننده دعوی اصلی (اشتراکچی)
۱۲۹	مبحث دوم - دعاوی طاری
۱۳۰	گفتار اول: انواع دعاوی طاری
۱۳۰	گفتار دوم: دعاوی متقابل
۱۳۱	بند نخست - سابقه تاریخی و تعریف
۱۳۲	بند سوم - مزایای دعاوی متقابل
۱۳۵	بند چهارم - معایب دعاوی متقابل
۱۳۶	گفتار سوم - اعتراض ثالث
۱۳۶	بند نخست - مکان زیان دیدن شخص ثالث از رأی
۱۳۸	گفتار چهارم - اقسام دعاوی
۱۴۰	گفتار پنجم - دعاوی آنا، اراضی ثالث
۱۴۱	باب سوم: ادله اثبات دعوا و اقسام آن
۱۴۱	مبحث نخست - اقرار
۱۴۲	گفتار نخست - تعریف اقرار
۱۴۴	گفتار دوم - شرایط صحت اقرار
۱۴۴	بند نخست - شرایط مربوط به اخبار
۱۴۵	بند دوم - شرایط مقرر
۱۴۶	بند سوم - شرایط مقررله
۱۴۷	بند چهارم - شرایط مقرر به
۱۴۸	گفتار سوم - اقسام اقرار
۱۴۸	بند نخست - اقرار قاطع و غیر قاطع
۱۴۸	بند دوم - اقرار صریح و اقرار ضمنی
۱۴۹	بند سوم - اقرار در دادگاه و اقرار خارج از دادگاه (قضایی و غیر قضایی) و پیامدهای آن
۱۵۰	بند چهارم: اقرار کتبی و اقرار شفاهی
۱۵۱	مبحث دوم - اسناد

۱۵۲	گفتار نخست - مفهوم سند
۱۵۳	گفتار دوم - انواع سند
۱۵۳	بند نخست - سند رسمی
۱۵۴	بند دوم - اعتبار سند رسمی
۱۵۶	مبحث سوم - گواهی
۱۵۸	گفتار نخست - مفهوم گواهی و شقوق آن
۱۵۸	بند نخست - مفهوم
۱۵۹	بند دوم - شقوق گواهی
۱۶۰	بند مقدماتی - «راهی به عنوان «دلیلی شرعی» و گواهی به عنوان «اماره»
۱۶۰	بند نخست - شرایط راه
۱۶۴	بند دوم - شرایط گواهی
۱۶۵	گفتار نخست - امارات قانونی
۱۶۶	بند نخست: ویژگی‌ها و توان اثباتی امارات قضایی
۱۶۶	گفتار دوم - امارات قضایی
۱۶۷	مبحث چهارم - سوگند (قسم)
۱۶۷	گفتار نخست - تعریف سوگند
۱۶۷	گفتار دوم - اقسام سوگند
۱۶۷	بند نخست - سوگند عهدی
۱۶۷	بند دوم - سوگند اثباتی یا قضایی و اقسام آن
	باب چهارم: نحوه قبول قرارداد دادرسی در دعوا یا
۱۶۹	نحوه تشریفات صدور حکم جلسه‌ی دادرسی، تعیین و تشکیل آن
۱۶۹	گفتار نخست - تقدیم و ارجاع دادخواست
۱۷۱	گفتار دوم - جلسه‌ی دادرسی
۱۷۱	بند نخست - مفهوم جلسه‌ی دادرسی
۱۷۲	بند دوم - اقسام جلسه‌ی دادرسی
۱۷۲	بند سوم - جلسه‌ی دادرسی عادی

- بند چهارم - جلسه‌ی دادرسی خارج از نوبت ۱۷۲
- گفتار سوم - تشریفات تعیین و تشکیل جلسه‌ی دادرسی و جریان آن ۱۷۳
- بند نخست - تشریفات تعیین جلسه‌ی دادرسی ۱۷۳
- بند دوم - تشریفات تشکیل جلسه‌ی دادرسی ۱۷۸
- الف - فراهم بودن موجبات مقدماتی رسیدگی ۱۷۸
- ب - علنی بودن جلسه دادرسی ۱۷۹
- ج - رعایت نظم در جلسه دادرسی ۱۸۰
- بند سوم - جریان دادرسی ۱۸۱
- بند چهارم - ختم دادرسی و آثار اعلام آن ۱۸۶
- الف - مفهوم ختم دادرسی و اعلام آن ۱۸۶
- ب - اصطلاحات مشابه ۱۸۷
- بند پنجم - آثار اعلام ختم دادرسی ۱۸۸

فصل چهارم - درنمای شکل آئین

دادرسی مدنی در ایران و کشورهای دیگر

- مبحث نخست - شکل آئین دادرسی مدنی در ایران و درنمای آن ۱۹۱
- مبحث دوم - شکل آئین دادرسی در دو نظام بزرگ حقوقی غرب ۱۹۲
- گفتار اول - ساختار حقوق فرانسه (خانواده حقوقی رومی - ژرمنی) ۱۹۶
- گفتار دوم - ساختار حقوق انگلستان (خانواده حقوقی کامن‌لا) ۱۹۷
- منابع و مأخذ ۲۰۰

آقای علی رفیعی در آبان ۱۳۴۷ در تهران متولد شد در سال ۱۳۷۵ در رشته فقه و حقوق در مقطع کارشناسی و در سال ۱۳۷۷ مقطع ارشد در همان رشته فارغ التحصیل شد و از همان زمان در دانشکده های حقوق مختلف مشغول تدریس شد و اکنون نیز مشغول تدریس می باشد.

وی در سال ۲۰۰۵ میلادی از دانشگاه بین المللی IOWHE در کشور امارات متحده عربی (دبی) در رشته حقوق خصوصی در مقطع دکترای تخصصی و در سال ۲۰۱۵ از آکادمی علوم دانشگاه جمهوری تاجیکستان در رشته حقوق خصوصی در مقطع دکترای تخصصی به طور پژوهش محور فارغ التحصیل شد.

وی از سال ۱۳۸۰ تاکنون در کسوت وکالت دادگستری در تهران مشغول به کار می باشد. آقای رفیعی مؤلف ۴ عنوان کتاب می باشد و این کتاب نیز بخشی از پایان نامه دکترای وی در آکادمی علوم جمهوری تاجیکستان می باشد که به دو زبان روسی و فارسی نوشته شده است از ایشان چندین مقاله در مجلات اخلاقی و خارجی به چاپ رسیده است.

www.ketaboo.ir

ای رختیز ناگهان وی رحمت بی منہا
ای آتشی افروخته در پیشہ اندیشہ
خوشید را حاجب تویی امید را واجب تویی
مطلب تویی طالب تویی ہم متاہم بدا
(مولانا)

با توجه به اهمیت این دادگی و کاربرد روزمره ی آن در جریان رسیدگی های قضایی در محاکم و از آنجایی که قانون علم آیین دادرسی مدنی ایران نتیجه سیر تکاملی و تاریخی قوانین سابق آیین دادرسی مدنی است و همچنین موضوع پایان نامه دکترای حقوق خصوصی اینجانب «سیر تاریخی تکامل آیین دادرسی مدنی در ایران و دورنمای آن» است، بر آن شدیم تا در این موضوع فرآیند تکاملی و تاریخی و به تعبیر دیگر پیشینه ی آئینی این قانون را بیان کنیم. در ایران ۳ دوره زمانی متفاوت قانون آئین دادرسی مدنی تصویب گردیده، برای این منظور قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹/۱/۲۰ شمسی (برابر با سال ۲۰۰۰ میلادی) که دارای ۵۲۹ ماده قانونی می باشد که اکنون در کشور اجرا می شود و به عنوان قانون جاری و مبنای کار محاکم می باشد و قوانین سابق آیین دادرسی مدنی را که در مراحل زمانی مختلف تقنین یافته اند را براساس سرفصل این پایان نامه تشریح نمائیم. چنانچه قانون سابق که نسخ گردیده است، قانون آئین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۱۸/۶/۲۵ هجری شمسی (برابر سال ۱۹۳۹ میلادی) دارای ۷۸۹ ماده بوده و همچنین قانون اسبق که تحت عنوان «قوانین موقتی اصول محاکمات حقوقی» مصوب مجلس شورای ملی وقت در تاریخ ۱۲۹۰/۸/۱۸ هجری شمسی (برابر با سال ۱۹۱۱ میلادی) در ۸۱۲ ماده قانونی بوده که با تصویب قانون آئین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۱۸/۶/۲۵ هجری شمسی قانون موقتی اصول محاکمات حقوقی مصوب ۱۲۹۰ هجری شمسی فسخ و ملغی اعلام گردید که هم اکنون قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹ هجری شمسی (برابر با سال ۲۰۰۰ میلادی) به عنوان قانون فعلی و دارای اعتبار اجرا می شود که البته مجموعه

قوانین حاضر با توجه به تجميع سه قانون آيين دادرسی مدنی در گذر تاريخ ايران و تطبيق آن ها می توان پی به غنا و تکامل آيين دادرسی مدنی فعلی برده و از تجارب سالیان گذشته قانونگذار نیز استفاده کرد. اگرچه قانون آيين دادرسی مدنی جزء قوانین شکلی می باشد ولی نقش حیاتی و بسیار مهم در پیشبرد یک پرونده حقوقی در محاکم دارد. در این قسمت لازم است که از استاد ارجمند جناب آقای پرفسور بوریف استاد راهبر که کمال محبت و راهنمایی دلسوزانه را به بنده اعطاء فرموده اند تشکر فراوان نموده و طول عمر با عزت استاد عزیز را از خداوند بزرگ و متعال خواستارم.

هم کمر لطف شما پای ندگامی چند

با بان مقصد عالی توانیم رسید

(سعدی شیرازی)